

Introducere

Programele actuale de limba și literatura română pentru gimnaziu încep să se aplice din 1995 iar cele pentru liceu din 1999. În comparație cu programele vechi în care modelele prioritare de studiere a limbii și literaturii române erau cel estetic și cultural, noutatea majoră în noile programe este includerea limbii și literaturii române în aria „Limba și comunicare” alături de limbile moderne, latina și celelalte limbi materne iar principiul de corență, de la clasa I la clasa a XII-a, este aplicarea modelului comunicativ-funcțional, întemeiat pe receptarea și producerea de mesaje orale și scrise. În gimnaziu lectura ca domeniu de studiu se axează pe următoarele componente: cartea – obiect cultural, teoria literară – percepută din perspectivă funcțională ca furnizor de instrumente de formare a deprinderilor de receptare a literaturii beletristice (structura textului, particularitățile unor genuri și specii literare) și o mare varietate de texte, literare și nonliterare.

În liceu, programa este structurată pe două domenii: 1. limbă și comunicare (consolidarea și extinderea cunoștințelor și deprinderilor de exprimare orală și scrisă și de receptare a mesajelor orale și scrise) și 2. literatură cu modulele: 1. Receptarea textului literar și 2. Literatură și alte arte. În liceu accentul cade tot mai mult pe receptarea textului literar – din perspectivă tematică în clasa a IX-a; din perspectiva formelor textuale (text epic, liric și dramatic) în clasa a X-a; din perspectivă culturală în clasele a XI-XII-a.

Modulul „Literatura și celelalte arte”, introdus inițial numai la clasa a IX-a, începând cu anul școlar 2004-2005 este împărțit în secvențe care se repartizează pe parcursul întregului liceu: în clasa a IX-a – „Literatură și film”; în clasa a X-a – „Literatură și spectacolul de teatru”; în clasa a XI-a – „Literatură și pictură”; în clasa a XII-a – „Literatură și muzică”.

Ultimele revizuirii ale programei în vigoare datează din 2009, când competențele generale și setul de valori și atitudini sunt puse în acord cu *Competențele cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții – Cadrul european de referință, Anexa la Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European, 2006*.

În aprilie 2015 se implinesc 15 ani de la înființarea asociației profesionale ANPRO. Chiar de la început Asociația profesorilor de Limba și Literatura Română „Ioana Em. Petrescu” a susținut reforma și și-a propus să facă cunoscute profesorilor viziunea care stă la baza programei de limba și literatura română precum și experiențele de succes în aplicarea ei, să dea un feedback în urma căruia să propună alternative și soluții sau, avându-se în vedere că o asociație prin specificul ei este mai dinamică decât sistemul, să anticipe viitoarele direcții de interes. Este ceea ce am făcut prin simpozionul național anual, prin publicații, prin programe și prin activitățile de formare a profesorilor, susținute fie independent, fie în parteneriat cu diverse instituții.

Voi exemplifica cele afirmate mai sus cu câteva dintre proiectele asociației ce pun în prim plan lectura. Încep cu câteva dintre temele „Perspectivelor”: *Literar/Nonliterar*, nr. 2(9) 2004, *Textul dramatic/Spectacolul*, nr. 2(13) 2006. Numerele 1(22) și nr. 2(23) 2011 din seria *În câte feluri citim textul?* sunt consacrate lecturii scrisurii și lecturii imaginii; nr. 1(25) 2012 propune lectura literaturii române în corelație cu literatura străină iar nr. 1(24) 2011 și nr. 2(26) 2012 pun în centru specificul lecturii în spațiu virtual, conștientizarea procedurilor de lectură și reflecția asupra lecturii ca proces. Dintre anchete și dezbateri rețin doar pe cele din nr. 2(13) 2006 despre raportarea profesorilor la modulul „Literatură și

celelalte arte” și *Programul „Cercuri de lectură” la zece ani de la lansare*, în „Perspective” nr. 2(27) 2013. Enumerăm și câteva dintre temele simpozionului: *Lectura. Repere actuale* (2004), *Lectură și interpretare* (2009), *Literația, Cadre conceptuale și rezolvări didactice* (2011), *Elevul cititor* (2012), *Profesorul de lectură* (2013). Lor li se adaugă programul „Cercuri de lectură” (începând cu 2004), și „Revista cercurilor de lectură” (2008-2014) continuată de „Consilierul de lectură” (din 2015), bazată pe un concept mai larg și mai adecvat momentului care presupune lectura tuturor tipurilor de texte, în orice fel de limbaje și pe orice suporturi.

Gândită inițial ca o conferință în care artiști profesioniști și critici de artă ar face pentru noi și cu noi o necesară inițiere în lectura limbajelor artistice, dezbaterea din jurul planului-cadru pentru gimnaziu și perspectiva apropiată a elaborării noilor programe ne-au determinat să extindem sfera lecturilor specifice la toate tipurile de lectură, cu referire la formarea/dezvoltarea/evaluarea competențelor de lectură/literație pentru toți elevii în activități formale (în cadrul orei de română, în cadrul CDS-urilor, testări școlare, olimpiade etc.), semiformale sau nonformale (cercuri/ateliere; pregătirea de spectacole, editare de reviste, proiecte internaționale de lectură, *Lecturiadele elevilor* etc.). Urmarea a fost că în în sfera preocupărilor noastre nu a mai intrat numai „dialogul artelor”, ci toate tipurile de lecturi și de texte cu care elevii au de-a face în școală și în afara ei (literar/nonliterar/multimodal; scriptic/imaginal/schemă; romane grafice/benzi desenate), pe toate suporturile (clasic, pe hârtie în mediul virtual).

Astfel scopul a devenit mai ambițios, depășind sfera unui simpozion axat pe un domeniu tematic și apropiindu-se de ceea ce s-ar putea numi o încercare de anticipa ceea ce s-ar putea numi o politică educațională. Pentru realizarea lui am inițiat un parteneriat cu Institutul de Științe ale Educației din București și Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, UBB din Cluj și, în afară de profesori, am invitat artiști profesioniști, critici de artă, autori ai programei în vigoare, autori de manuale și cercetători cu intenția de a facilita un schimb de idei între „teoreticieni” și „practicieni”, pornind de la tema simpozionului. Astfel lectura, tema simpozionului, ilustrată de prezentări de experiențe și demonstrații practice, a oferit prilejul de a se da atât un feedback programei în vigoare, cât și cel al unei dezbateri asupra viziunii care ar urma să stea la baza noii programe.

Conferința a început atipic cu o masă rotundă, *Specialiștii și practicienii despre viziunea asupra lecturii în curriculumul actual. Intenții și rezultate*. Participanții la dialog au fost, pe de o parte, experții și, pe de altă parte, profesorii care au aplicat programele în ultimii 20 de ani.

Punctul de plecare a fost o întrebare foarte generală: care a fost viziunea asupra lecturii a conectorilor de programe și cum a fost receptată de practicieni și de ceilalți specialiști? Enumerăm câteva dintre cuvintele-cheie orientative: lectura literaturii, lectura altor limbaje, lectura ca proces, lectura ca descoperire a semnificației, evaluarea lecturii etc.

În general, s-a recunoscut coerența și caracterul novator al programei actuale de limba și literatura română, dar, în același timp, dificultatea aplicării ei. S-a considerat că există mai multe cauze, printre ele fiind și ambiția ca profesorul de română să-și asume de unul singur rezolvarea unor probleme cu privire la lectură care privesc în mod sigur și pe profesorii altor discipline. Pe urmă, dificultatea aplicării se datorează, spun specialiștii, lipsei unor programe de formare inițială și continuă și, adaugă profesorii, în special sistemului de evaluare. Programele de evaluare pentru testarea națională și examenul de bacalaureat nu

numai că concurează programele disciplinei, ci tind să le înlocuiască. Mai mult, axate pe standarde care măsoară preponderent informațiile, contrazic viziunea de ansamblu a primelor. În afară de cauzele menționate, cei 20 de ani de aplicare au pus în evidență și alte vulnerabilități. Cercetătorii de la Institutul de Științe ale Educației au scos în evidență lipsa de interes pentru procesul lecturii și pentru antrenarea elevului în a extrage, a înțelege și prelucra informațiile din text, iar profesorii găsesc tot mai inadecvat modelul poststructuralist al lecturii textului literar cu accent pe analiza tehnică. Operațiile mecanice de identificare a unor concepte îndepărtează elevul tocmai de semnificațiile și de problematica general-umană a literaturii.

Plenurile aduc în prim plan punctul de vedere în problemă al universitarilor și specialiștilor de la institutele de cercetare. Tot prin ele se deschid câteva dintre domeniile de interes în abordarea temei.

Cultivarea unei atitudini protextuale a elevului și formarea lui în sensul pătrunderii în structura de adâncime a textului prin însușirea retellizării sau a analizei tip rețea este tema comunicării lui Adrian Ghicov, cercetător la Institutul de Științe ale Educației din Chișinău. *Lectura specifică a textului din manualul școlar în perspectiva didactică a retellizării. Coordonatele unui experiment.* Procedul retellizării este ilustrat pe trei texte din manualele școlare din aria disciplinelor socio-umane.

Alina Pamfil, autoare de didactici și profesoară la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, UBB, Cluj, abordează problema integrării artelor vizuale în orele de literatură (*Falsul tratat de vânătoare ca tratat autentic de iconologie*). Prima parte a studiului se oprește asupra eseului *Pseudo-Cynegeticos* prin prisma relației dintre cuvânt și imagine. A doua parte are în centru funcțiile didactice ale creațiilor plastice/vizuale. Acestea vizează atât formarea conceptelor și noțiunilor de teorie și istorie literară, cât și receptarea textului literar și producerea de text.

Ilustrarea se face pe *Rinocerii* lui Eugen Ionescu când, în etapele de prelectură și postlectură, autoarea apelează la imagini selectate și pentru valențele lor estetice (un fragment de pictură rupestră din grotă Chauvet Pont-d'Arc; gravura *Rinocerul* de Albrecht Dürer; ilustrațiile realizate de Carolina Iacob pentru textul lui Eugen Ionescu, două lucrări ale lui Dalí etc.).

Dincolo de avantajele certe ale utilizării imaginilor la ora de literatură, autoarea atrage atenția și asupra riscurilor: „Mă refer la riscul de a deturna interesul elevilor dinspre textul literar spre imagine, dinspre literatură spre artele vizuale sau, cu termenii lui G.E. Lessing, dinspre un tip de discurs ce are subtilitățile și desfășurarea lentă a «artelor temporale» spre un discurs care are pregnanța și impactul imediat și ușor memorabil al «artelor spațiale». De aici și cerințele privind activitățile care integrează creații vizuale, activități care ar trebui repartizate și dozate astfel încât lectura imaginilor să nu arunce în conul de penumbră lectura textului; activități care ar trebui dozate astfel încât lectura imaginii să redimensioneze lectura textului literar prin așezarea beletristicii într-un câmp estetic extins, în care dialogul dintre arte să dobândească sens și relief.”

Comunicarea lui Liviu Papadima, profesor de literatură la Universitatea din București, autor de programe și manuale școlare, se numește *Transmedialități: aceeași/altă poveste?* „Prin «transmedialități» – spune autorul – înțeleg acele tentative asumate de «transpunerea» a unui mesaj dintr-un mediu de expresie într-altul; în speță, dintr-un text într-un spectacol teatral, piesă muzicală, film, tablou etc.”

Pe parcurs, autorul pune și răspunde la trei întrebări: În ce măsură astfel de transmedialități spun aceeași poveste, în forme diferite, sau o cu totul alta? Ce beneficii putem avea, scrutând mai îndeaproape, împreună cu elevii noștri, astfel de produse culturale? În ce paradigmă didactică ar putea fi ele situate?

Conferința Mirunei Runcan, profesoară la Facultatea de Teatru și Televiziune, UBB, Cluj, *Lectura textului/Lectura spectacolului*, evidențiază diferențele dintre hermeneutica textului dramatic și hermeneutica spectacolului. Pledoarie pentru participarea personală a tinerilor la evenimentul teatral este, în același timp, o pledoarie în favoarea lecturii textului dramatic făcute de profesor în alt fel decât cea a textului liric sau epic. Recomandarea autoarei este aceea de a inversa traseul demersului: să nu citim piesa de teatru și apoi să vizionăm spectacolul, ci să expunem tânărul la spectacol (la orice spectacol, nu neapărat al piesei pe care o vor citi) și numai după aceea să citim textul, dar ca un spectacol-lectură în care elevii joacă personajele, plasează obiectele de decor în timp și spațiu etc. Iar apoi să încheiem cu lectura spectacolului, de data aceasta făcută analitic.

Comunicarea lui Constantin Vică de la Facultatea de Filosofie, Universitatea din București începe cu o întrebare: *Există lectura și literatura după internet?* și, contrar celor care cred că nu se mai citește din pricina televizorului și internetului, autorul este convins că niciodată nu s-a citit și nu s-a scris mai mult (știri, mesaje, hărți, articole enciclopedice etc.) și de atâta lume. Cauza se află în posibilitățile nelimitate pe care ecranul le deschide textului. Este adevărat că într-o lume a vitezei și diversității, lectura literaturii și mai ales a celei angajate, formatoare care presupune răgaz și reflecție, își face loc mai greu. Totuși, crede Constantin Vică, există soluții și propune patru aplicații digitale de real folos nu numai în motivarea pentru lectura „canonicilor”, ci și în înțelegerea de profunzime a semnificațiilor textelor de valoare.

Dacă până acum plenurile s-au referit la lecturile făcute în clasă, conferința *Lecturi în cercuri* (Monica Onojescu) are în centru lectura făcută într-un cadru nonformal. Coordonatoarea programului se referă la cel mai longeviv dintre programele asociației, inițiat în 2004 pe fundalul conștientizării crizei lecturii școlare cu scopul de a cerceta cauzele îndepărtării copiilor și adolescenților de lectură și de a propune soluții. Acestea, consideră autorii programului, se află în deplasarea accentului de pe text pe cititorul concret, real, cu așteptările și preferințele lui, pe cultivarea plăcerii lecturii, pe identificarea cu personajele, pe participarea emoțională. Și numai după aceea, și doar în cazul unora, se poate ajunge la experiența estetică, obiectivabilă. Concretizarea didactică a acestei viziuni presupune ca profesorul să-și schimbe propriul comportament de lector, propriile strategii de abordare a cărților și de raportare la elevi.

Comunicările în grupuri dezvoltă cu aplicații practice direcțiile deschise de conferințe. Cele mai multe se axează pe dialogul literaturii cu celelalte arte în scopul înțelegerii mai profunde a specificității textului literar (Luminița Medeșan, Titiana Zlătior, *Despre perle și vocația hermeneutică. Rolul ekphrasis-ului în predarea literaturii*, Andreea Târziu-Gal DA-FO-PO-GRAFIE etc.). Alteori, filmul, videoclipul, benzile desenate, spectacolul folosesc motivării elevilor pentru lectura autorilor canonici (Bogdan Petru Rațiu, *Literatura (in)cadrată*). Frecvente sunt exercițiile de transpunere într-un limbaj în altul (Ramona-Elena Mocanu, *Metamorfozele artei. Aventuri în Bibliomisteria*, Lavinia Moldovan, *Dramatizarea textelor – Un proiect contracronometru*) sau cele în care o audiție ori contemplarea unui tablou servesc ca pretext pentru producerea de text (Claudia Anderco,

Artele vizuale și arta cuvântului, Cornelia Florea, Cristina-Maria Handru, *Ritmurile necesare*). Multe lucrări sunt rezultatul colaborării dintre un profesor de română și unul de muzică sau desen.

În 2006, la o anchetă prin care urmăream reacția profesorilor la un an după după introducerea modului „Literatura și celelalte arte”, ne-au răspuns conceptori de programe și profesori. Florentina Sămihăian, una dintre autoarele inițiativei, îl justifică astfel: „[...] scopul introducerii modului „Literatură și alte arte” în programele de limba și literatura română poate fi văzut din mai multe perspective: abilitarea elevilor în ceea ce privește receptarea diferitelor tipuri de comunicare artistică; îmbogățirea modalităților de cunoaștere a lumii și a sinelui prin raportarea la viziuni diferite; formarea gustului pentru frumos și pentru varietatea modalităților de exprimare artistică.” În continuarea răspunsului recomandă activități potrivite: „Voi enumera aici doar câteva: abordarea comparativă privitoare la modul în care o temă poate fi tratată diferit în literatură și în celelalte arte; discuții referitoare la ipostazele diferite ale receptării în cazul, de pildă, al literaturii și al filmului; dezbateri privind preferințele elevilor pentru literatură, film, teatru, muzică etc.; evidențierea dialogului dintre arte; cât de fidelă sau cât de liberă este o ecranizare, de pildă, față de textul literar din care s-a inspirat; identificarea și comentarea modalităților prin care se conturează universul ficțional în textul literar și într-un film; identificarea elementelor specifice unui spectacol de teatru și comentarea rolului acestora cu privire la impactul pe care-l pot avea față de publicul spectator; compararea unui scenariu de film cu textul literar din care s-a inspirat etc.; crearea de afișe, de programe de spectacol pentru un text dramatic studiat sau pentru un spectacol văzut la televizor sau la teatru etc. În afara lecțiilor destinate acestui modul, există și posibilitatea de a aborda în mod constant limbajul celorlalte arte în cadrul celorlalte ore dedicate disciplinei limba și literatura română: discutarea textelor literare poate deveni mai atractivă pentru elevi în măsura în care profesorii le oferă deschideri spre muzică sau pictură (se poate discuta pe marginea unor picturi în relație cu textele studiate, se pot face audiții muzicale care să creeze o anumită atmosferă sau care să aibă legătură cu temele abordate)”.

Profesorii, care salută cu entuziasm ideea, se îndoiesc însă de eficiența unui modul separat, optând pentru a doua posibilitate, aceea de a trata limbajul celorlalte arte din perspectiva textului literar. Ceea ce probabil au făcut cei mai mulți dintre ei.

O altă categorie de comunicări propun lectura textului literar din perspective mai puțin utilizate la clasă: comunicativă, intertextuală, din perspectiva lecturii literaturii critice, din perspectiva reactualizării unor imagini, istorii, simboluri consacrate (Laura - Irina Gavrilu, „Jucăria de vorbe” din „...Cartea cu jucării”, Tatiana Bibica, *Aspecte didactice ale intertextului biblic în romanul Pădurea spinzuraților*, Adina Dinu, Gabriela Șerbu, *Partitura textului literar contemporan, cântată la două mâini*, Stănuța Nicoleta Popa, *Lectura utopiei. Locul ideal în Familia Adam de Michel Tournier*).

Interesul cade și pe găsirea unor noi resurse, mai ales cărți din literatura română contemporană în măsură să-i motiveze pentru lectură pe copii și adolescenți (Emilia Bia *Abordări didactice prospective. Proza scurtă a anilor 2000*, Mădălina Dan, *Lecturi postmoderne. Receptare și discurs hermeneutic*).

Pentru o mai bună înțelegere a textului, Ionela Andrei propune recurgerea la noile tehnologii (de exemplu, utilizarea pentru documentare a facilităților oferite de telefonul mobil cu acces la internet, integrarea dispozitivelor electronice pentru a găsi exemple de

utilizare corectă/incorectă a limbii române pe rețelele de socializare, motivarea elevilor pentru lectură prin utilizarea la clasă a resurselor multimedia etc.).

O profesoară de română și un informatician, Brândușa și Mihai Chelariu, prezintă un model informatizat de receptare a textului literar („*Nodurile și semnele*” textului, transpuse în dimensiune virtuală) iar Iosefina Batto (*Literație vizuală. Istorii*) demonstrează cum utilizează o platformă online pentru a experimenta cu elevii lectura ca proces.

Un model de lectură pentru elevii cu dificultăți de înțelegere a textului, experimentat cu bune rezultate într-un sat din județul Buzău, ne oferă Georgeta Stanciu.

Despre un proiect de literație pentru părinți și despre colaborarea cu învățătorii și profesorii pentru a sprijini părinții în a crea copiilor lor cât mai devreme un mediu literat vorbesc Brandi Bates și Maria Kovacs (*Citim împreună părinți și copii: Cum și de ce?*)

Despre oportunitățile oferite de lecturile în cercuri scriu Laura Danaïlă (*Un proiect extracurricular: Cititori de odinioară*) și Elena Huian. Prima descrie o experiență de jurnalism narativ, având ca model lectura textelor din „Decât o revistă”, iar a doua experimentează în cerc citirea afișului, a fotografiei, a picturii, a videoclipului în scopul creării unei abilități ce servește comprehensiunii oricărui tip de texte.

Mai aproape de concepția care stă la baza lecturilor în cercuri, vădită mai ales în Lecturiadele elevilor din ultimii ani, sunt proiectele realizate de Achim Stoian și Carmen Stoian, profesori în Sibiu la un liceu teoretic și la unul vocațional, care lucrează de ani buni în parteneriat. Proiectul de anul acesta *Un Sibiu pentru fiecare*, valorifică tablouri, poezia, arhitectura unor clădiri, biografiile unor personalități celebre de ieri și de azi ale orașului cu scopul nu numai de a-și determina elevii să citească în diferite limbaje și de a produce texte cerute prin programă, ci și în acela care duce la o „cunoaștere de sine, la confruntarea cu propriile limite, oferindu-le puncte de sprijin, într-un prezent deabusolat.” De altfel, cu permisiunea lor, am împrumutat titlul pentru Lecturiada 2017, *Un loc pentru fiecare*. Pe aceeași linie se înscrie și comunicarea Marilenei Șerban, *Povești de pe strada mea* și alte câteva ce-și propun să valorifice lectura ca „abilitate de viață”.

Atelierele demonstrează cum se pun în practică tipurile de lectură care au fost obiectul comunicărilor: lectura textului multimodal sau lectura imaginii ca pretext pentru scrierea diferitelor tipuri de texte (Nicu Berindeiu, Emilia Borza, *Transdisciplinaritatea papucului*, Elena Brândușa Bătărigă, Ana Beatrice Bătărigă, *Lectura/literația ca ...poveste*). Interesant ca formulă și tonic până la urmă a fost atelierul propus de Gabriela Chirteș și Irinel Oltean, profesoare la Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz din Cluj, când copiii au lucrat alături de profesorii asistenți. Specificitatea modelului constă în abordarea interdisciplinară a textului literar nu numai în diferite momente, ci pe întreg parcursul receptării acestuia de către elevii cu deficiență de auz. La fel de interesant prin raportare la scopul simpozionului a fost atelierul susținut de Ioana Nanu, profesoară la Școala Internațională Americană din București. Autoarea propune participanților proiectarea unei unități după standarde care, poate, ar rezolva multe din nedumeririle profesorilor români, printre altele și abordarea funcțională a gramaticii.

Posterele prezintă, în general, proiecte extracurriculare și interdisciplinare care s-au desfășurat pe o perioadă mai lungă de timp, cu o participare ce depășește numărul de elevi ai unei clase.

Ca de obicei, un loc aparte în desfășurarea conferinței l-au avut atelierele „tranfrontaliere”, pentru că, spre deosebire de alte activități, desfășurate în sesiuni paralele,

la acestea au avut acces toți participanții. Specificul din acest an a constat în faptul că au fost susținute de profesioniști.

Primul dintre ele a avut loc la Fabrica de pensule, unul dintre brandurile cele mai de succes ale Clujului. Am avut prilejul să vizităm o fostă fabrică de 2.500 mp convertită într-un spațiu cu cinci galerii de artă, două săli de spectacol, bibliotecă, numeroase spații pentru ateliere, să intrăm în contact cu artiștii și curatorii care o administrează, să cunoaștem concepția care stă la baza proiectului și să vizităm trei expoziții de artă contemporană.

Ada Milea și Anca Hanu au vorbit puțin, dar și-au demonstrat convingător tema (*Muzica cheamă textul*) cântând pentru noi toți mai bine de o oră.

O demonstrație a felului în care pot interfera diferite limbaje artistice (aforismele lui Brâncuși, dans, muzică, sculptură) au făcut, împreună cu elevii, Corina Dindelegan și Liliana Tăbuș.

După ce dă o definiție de lucru a textului multimodal, Monica Halasz o exemplifică propunând un model de lectură. La fel ca în orice lectură, după ce i se identifică elementele specifice ale textului multimodal, se parcurg etapele de înțelegere, interpretare, reflecție și evaluare.

În sfârșit, este supusă atenției publicația „Consilierul de lectură”, după patru numere de la apariție. Feedbackul este motivat de dorința redactorilor de a face o revistă cât mai utilă pentru toți cei interesați de problemele lecturii pentru ca, la rândul lor, să-i poată consilia pe alții.

Cum ar trebui să fie reconfigurat, în noile programe ale disciplinei limba și literatura română, domeniul lecturii pentru a construi mai eficient competențele și valorile elevilor de astăzi? Aceasta este întrebarea care se află în centrul ultimei dezbateri. Discuțiile presupun, chiar dacă nu se rostesc direct, alte câteva întrebări care se pot extinde și dincolo de domeniul lecturii. Adun câteva idei:

„Trebuie să știi, de exemplu, din ce e compusă competența de lectură, pentru că altfel n-ai cum să o formezi.”

„O programă se poate construi în momentul de față mai ales luând în considerare starea de fapt.”

„Pentru a face o nouă programă trebuie să plecăm de la felul în care sunt pregătiți profesorii noștri acum, deci să ne gândim nu numai să construim o nouă programă, ci să ne gândim și ce facem cu ea.”

O programă, ca de altfel orice reformă „ca să aibă o șansă de reușită, trebuie să aibă un asentiment al beneficiarului.”

„cercetătorii din domeniul educației au ajuns la concluzia că școala, învățământul obligatoriu cel puțin, trebuie să pregătească elevii pentru viață.”

„Trebuie să introducem literația vizuală, or aceasta înseamnă modificări foarte importante la nivelul tipurilor de texte pe care le folosim.”

„Competența de scriere nu mai este redusă doar la scrierea cu vorbe, ci și la scrierea unor simboluri grafice, desene, ilustrații [...]”

„[...] ar trebui puse accentele pe receptare dacă vrem să fim consecvenți cu paradigma individualistă și cu ideologia individualistă care este a postmodernității și a Europei contemporane.”

„[...] centrarea pe valori prin literatură noi nu o putem face decât în două feluri: prin hermeneutică și prin interogarea textului din perspectiva lumilor și deci a seturilor de valori

pe care le reprezintă și din perspectiva construcției respectului față de cultura națională și europeană.”

„Literatura, după părerea mea, este spațiul cel mai ofertant din perspectiva valorilor [...]”

„În același timp reflecția asupra valorilor include distanțarea și interogarea lor din afară.”

„Evaluarea trebuie să evalueze ce a realizat formarea. [...] Premisa că ar putea exista elemente ale formării care să nu poată fi evaluate ulterior este un nonsens.”

„Istoria literaturii nu poate lipsi dintr-o programă, însă simplificată foarte tare.”

„Eu aș zice că principiul tematic să structureze gimnaziul.”

„[...] ideea e că partea de elemente ale comunicării trebuie făcută funcțional.”

Dezbaterea se încheie cu apelul făcut profesorilor de a aplica pentru grupurile de lucru pentru noua programă.

În cele două zile și jumătate au fost susținute 62 de conferințe, comunicări în grupuri de discuții, ateliere și postere cu 80 de autori. Cea mai mare parte este publicată în volumul de față.

Lor li se adaugă o masă rotundă și o dezbatere. Ambele au fost reluate fragmentar în „Perspective” nr. 2/2016 și nr.1/2017. Tot cu intenția de a li se da o mai mare vizibilitate au fost preluate în „Consilierul de lectură” conferințele susținute de Constantin Vică și Miruna Runcan. În câteva cazuri, pentru „Consilierul de lectură” au fost solicitați autorii să-și dezvolte sub formă de articole părți din intervențiile lor.

Mulțumim partenerilor și sponsorilor noștri care au făcut, și de data aceasta, posibilă conferința națională de didactică a profesorilor de limba și literatura română:

Institutul de Științe ale Educației, București

Institutul de Științe ale Educației, Chișinău, Republica Moldova

Facultatea de Litere, Universitatea din București

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, UBB, Cluj

Biblioteca Județeană Octavian Goga, Cluj

Grupul Editorial ART

SC Giro, Alba Iulia

Monica Onojescu